

הכרה בזהות מגדר

שינוי סעיף המין לטרנסג'נדרים ברשם האוכלוסין

מה היא הכרה בזהות המגדר?

הכרה בזהות המגדר הינו תהליך שינוי שם ושינוי סעיף מין במסמכים רשמיים ומסדי נתונים, במטרה להכיר במגדרו של אדם כפי שהוא מזהה את עצמו. אנשים טרנסג'נדרים הם אנשים שמגדרם אינו תואם את המין בו נולדו. ניתן להגדיר דרישות לגבי מי זכאי להכרה, אולם מדינה ליברלית ופולרליסטית לא תכפה לשם כך אבחוני בריאות הנפש, או טיפוליים רפואיים בכפיה העלולים להפר זכויות אדם בסיסיות.

מדוע הכרה בזהות המגדר חשובה?

דברים יומיומיים כמו לאסוף חבילה מהדואר, פתיחת חשבון בנק, או נסיעה ברב-קו יכולים להפוך למקור יומיומי של קושי אם זהות המגדר שלך אינה תואמת את המגדר המשפטי שלך, כפי שרשום בתעודת הזהות, ברכונ וכיו"ב. אנשים טרנסג'נדרים נאלצים לחשוף את זהותם כיוון שהם נחשדים כמי שמשתמשים במסמכים מזויפים, **דבר הגורם לפגיעה בפרטיות המובילה לאלימות ולאפליה**. כתוצאה מכך אנשים טרנסג'נדרים רבים נדחקים לשולי החברה, ואינם משתלבים בשוק התעסוקה, בהשכרת דירה, ובחברה. בנוסף, אנשים טרנסג'נדרים חוששים מהחשיפה והאלימות, מה שמוביל לחרדה, דכאון, ואובדנות.

מה המצב בישראל?

שינוי שם: תהליך שינוי השם בישראל הוא מהמתקדמים בעולם. הוא נעשה באמצעות הצהרה בלבד, מול כל פקיד בסניפי משרד הפנים, וללא עלויות יוצאת דופן.

שינוי מין: בעקבות עתירה לבג"ץ, החליטה המדינה לבטל את הדרישה לניתוח כתנאי לשינוי פרט המין בתעודת הזהות, אך עומדת להקים ועדה עם דרישות שמערימות קשיים רבים על אנשים טרנסג'נדרים. ראוי להזכיר שברישיין הנהיגה הישראלי אין כלל אזכור למין האדם וזו עדיין משמשת כתעודה מזהה לכל דבר.

המדינה הציעה מסלול של הכרה בזהות המגדר ללא ניתוח לשינוי מין. המסלול כולל ועדה של משרד הבריאות, שבראשה עומדת פסיכולוגית, וחבריה הם פסיכיאטר ואנדוקרינולוג, שתפקידם לאשר בקשות להכרה בזהות המגדר של מי שלא עברו ניתוח לשינוי מין. על פי הנוהל שנקבע, רשאים לפנות לוועדה בעלי ניסיון מוכח במשך יותר משנתיים בזהות היעד שלהם, וגילם 18 שנה ומעלה. התהליך כולל פגישות עם חברי הוועדה לחוד וביחד, שבמהלכן יבחן תהליך השינוי שעברו וייקבע האם הם מתאימים להגדרות רפואיות. בסמכות הוועדה לחייב פונה שאינו נוטל הורמונים לעשות זאת.

- 1. טיפול רפואי כפוי:** חיוב פונים לעבור טיפול הורמונלי כתנאי להכרה בזהותם המגדרית פוגעת בזכות לפיריון וילודה ונוגדת את הנחיות ארגון הבריאות העולמי המתנגדות לעיקור כפוי, המתייחסות במפורש לאנשים טרנסג'נדרים.
- 2. חוסר נגישות:** הנוהל החדש מטיל מעמסה בלתי מידתית על ציבור הפונים, המורכב מאנשים מוחלשים, בכך שהוא מחייב אותם לכתת רגליים ולבזבז זמן, ימי עבודה וכסף על מנת להתייצב בפני הוועדה. אנשים רבים שנמצאים בתהליך של שינוי מין סובלים ממילא מהזדמנויות תעסוקה מועטות, מתקשים לדאוג לחיי היום יום, ולהתמיד בשכירות - הליך נגיש יסייע להם לחזור להיות אנשים עצמאיים ולהוריד את תלותם במערכת הרווחה. אנו מעוניינים למצוא פתרונות נגישים ופשוטים יותר להפקת תעודה ציבורית המעידה על שינוי מין, מאשר הקמת ועדה ארצית. **תהליך שאינו נגיש, שקוף או מהיר, מעמיק את האפליה וההדרה.**
- 3. זמן המתנה:** הדרישה לחיים בזהות היעד במשך 24 חודשים מיום הפניה לוועדה, שבמהלכה אנשים אמורים לחיות בזהות אחת כשבמסמכי הזהות שלהם רשום פרט מין בלתי מתאים, חותרת תחת מצבו הפגיע ממילא של אנשים טרנסג'נדרים ועלולה להחריף את ההדרה, האפליה והאלימות נגדנו. אנו מבקשים מהמדינה להנהיג נוהל הכרה בזהות מגדר שיהיה מהיר, בהתאם לשינויים הקיימים בשנים האחרונות בעולם המערבי.
- 4. צעירים טרנסג'נדרים:** כיום סוגיית זהות המגדר עולה בגיל מוקדם יותר, ישנם נוער וצעירים טרנסג'נדרים שמתקבלים ע"י משפחותיהם וחיים בזהותם בגיל צעיר מגיל 18, מניעת גישה לתהליך ההכרה בזהות המגדר ממי שטרם מלאו להם 18 שנים, מקשה עוד יותר בכניסתם למסגרות כמו הצבא והשירות הלאומי. יש למצוא דרך להקל על בני נוער אלה, ולא לחשוף אותם בגיל צעיר לאפליה ולאלימות, המציבים אותם כנוער בסיכון גבוה.
- 5. איבחון נפשי ורפואי:** שאלת הזהות המגדרית אינה סוגיה של בריאות הנפש, ואינה קשורה לטיפול רפואי. טרנסג'נדריות הוצאה זה מכבר מרשימת הפרעות הנפשיות DSM, ואין סיבה שישאל תפגר אחרי העולם המערבי בעניין זה. התניית ההכרה בזהות המגדר באישורם של מומחים מתחומי הרפואה ובריאות הנפש, הינו תהליך משפיל, פוגעת בכבוד האדם, בזכות לאוטונומיה, בזכות לפרטיות ובשורה של זכויות יסוד נוספות של אנשים טרנסג'נדרים, היא הופכת סוגיה אזרחית, חברתית ואתית לעניין רפואי.
- 6. מניעת ניצול לרעה:** המגבלות והקשיים אינם משרתים כל תכלית חברתית ראויה. אם קיימים חששות מפני האפשרות של ניצול לרעה (הגם שהניסיון במדינות אחרות מוכח שאין לחששות אלה בסיס), אלה צריכים לקבל מענה במסגרת החוק, אך אינם מצדיקים הפרת זכויות יסוד, של החוליה החלשה ביותר, וקטנה מאד, אפילו ביחס לקהילה הלהט"ב.

אנו מבקשים שיונהג הליך הכרה בזהות המגדר שישמור על זכותנו לאוטונומיה גופנית, לפרטיות ושאר זכויות היסוד. **הכרה משפטית, מהירה, נגישה, ושקופה, במגדרו של אדם ללא התניה בטיפולים רפואיים או איבחון נפשי – מונעת אפליה ומגנה על פרטיותו של אדם, והינה בסיס לחיים בכבוד.**